

EGLUTĒ

1955

KOVAS

NR. 3

1955 KOVAS Nr. 3

Redaguoja: *Pranas Naujokaitis*

Administruoja: *Nekalto Prasidėjimo
Seserys*

Leidžia: *Lietuvių Kultūros Institutas*

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Pr. Naujokaitis, 924 Madison St., Brooklyn 21, N. Y.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn.

ŠIAME NUMERYJE:

1. N. Mazalaitė, ŠVYTINTIS KARDAS	65
2. St. Džiugas, KIŠKIS ŽIEMĄ	73
3. G. Balsytė, KAZIUKO KERŠTAS	74
4. L. Žitkevičius, DU EILĖRAŠČIAI	77
5. A. Kalvelis, DRAUGAI	79
6. J. Rūtenis, SARGIUKO PASAKOJIMAI	80
7. P-lis, KALĖDŲ EGLUTĖ	80
8. N. Butkienė, NEVIKRUSIS MIKUTIS	84
9. G. Serapinaitė, TRIJŲ DOLERIŲ LIKIMAS	86
10. K. Stankaitytė, NEŽINOMAS LAIVAS	90
11. V. Čižiūnas, LIETUVOS KRIKŠTAS	92
12. KNYGŲ LENTYNA	95
13. UŽDAVINIAI, LAIŠKAI	96

Viršelyje: K. M. Čiurlionio "PAVASARIS"

*GROŽVYDAI SERAPINAITEI ir kitiems aukotojams "Eglutė" labai
nuoširdžiai dėkoja.*

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn. Editor: P. Naujokaitis, Brooklyn, N. Y. March, 1955, Vol. 6, No. 3. Subscription: \$3.00 yearly. Outside U.S.A. — \$3.50 yearly. Single Copy 30c. Entered as second-class matter at the post office in Putnam, Conn.

N. Pr. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

ŠVYTINTIS KARDAS

NELE MAZALAITĖ

Juo arčiau ėjo dienos į šventą Kazimierą, juo labiau Kaziukas darėsi liūdnescnis. Žinoma, jūs gal manote, jog jis troško kokio nors ypatingo daikto savo vardo dienos dovanai ir nesitikėjo jo gauti? Jūs gal spėjate: ar tik jis nebus užsimanęs per daug brangaus žaislo, kokio nepajėgė jo tėveliai nupirkti. O gal jo artimieji buvo nejautrūs ir nesuprato dvylikos metų berniuko norų, arba, ko gero, gal vaikas buvo toks netikęs, jog ir neužsipelnė puikios dovanos.

Turite žinoti, kad Kaziukas negyveno nei New Yorke, nei Bostone, nei kur šiltoje Kalifornijoje — visas šitas įvykis atsitiko visai neseniai, prieš keleris metus, Lietuvoje, mažame miestelyje, kurio vardo geriau dabar neminėsimė. Jis ir nenutuokė, kad kur nors jo amžiaus vaikai skraidina dovanoms gautus lėktuvėlius, švaistosi žaidimo šautuvais arba stebi elektrinius traukinėlius. Bet — jeigu net ir jo miestelio krautuvėje būtų buvę tokių daiktų, kas gi jam būtų pirkęs juos?

Visoje žemėje jis neturėjo jokio artimo giminės. Jis gyveno pas audėją Marijoną, kuri buvo buvusi tarnaitė tėvelio tėviškėje. Ji buvo visai neturtinga, ir trobelė, kurioje jie gyveno buvo tokia maža, kaip gandro lizdas, ir ji dirbo nuo dienos pradžios iki pabaigos, tačiau ji buvo labai gera Kaziukui. Ji rengė jį šiltai žiemos metu, ji klostė jį vakarais lovelėje, ji davė jam geresnį kasnį pirmiau negu sau. Ir svarbiausia, ji taip gražiai pasakojo jam apie jo tėvelį ir mamytę, jog atrodė, kad duoda medumi apteptą duonos riekę. Jis net negalėjo suprasti, kaip ji tai sugebėjo, taip gražiai kalbėti, nes juk jos balsas buvo toks sausas ir šiurkštus. Kartais jis pagalvodavo, ar tiktai mamytė mirdama nebus palikus Marijonai savo žodžius, kad kasdien padalytų Kaziukui.

Berniukas buvo labai gabus mokykloje, o ypač jis mėgo skaityti knygas, tačiau jūs gerai žinote, kad šiais laikais Lietuvoje ir už aukšą negausi nė vienos tokios knygos, kokias jūs galit dieną naktį skaityti: apie Dievą, apie mūsų žemės laisvą gyvenimą, apie praeities galybę ir kitus gražius dalykus. Anos knygos, kokias bolševikai duoda žmonėms, yra kaip patys baisiausi musmiriai, tokios blogos. Ir mo-

kykloje vaikams kalba negerus dalykus, juos verčia garbinti rusus ir niekinti, kas lietuviui labai šventa. Tiktai grįžę į namus, vaikai tarytum nusiprausia purvą nuo savo širdies, kai su savo namiškiais gali be baimės kalbėti kitaip, negu girdi mokykloje.

Kažikaip būtų buvę Kaziukui: juk jį vienišą našlaitį galėjo ir suklaidinti negeros knygos ar nedoras mokytojas, bet ir šičia Marijona išgelbėjo. Ji kiekvieną dieną pasiklausinėdavo bernioką, ką jie šiandien mokėsi, ką šiaip mokytojas kalbėjo, jį liepė jam, kad garsiai skaitytų kiekvieną atsineštą knygą. Ir pasiklausius imdavo kalbėti jį. Kaziukas stebėjosi, kad jinai, temokėdama skaityti tiktai iš savo pačios maldaknygių, visai bemokslė, kalbėjo taip išmintingai, jog bematant suplakdavo į dulkes visus melagingų raštų išmislus, ir jis tikėjo senajai moteriai labiau negu mokyčiausiam vyrui.

Pagaliau, kaip netikėti, jeigu jį aiškiai žinojo?

— Tiktai palauk, — nuolatos kalbėjo ji, — tiktai palauk, ruskis turės išeiti vieną kartą. Jeigu jau ne kaip kitaip, jeigu nesusipras visas pasaulis ir neišvays jų namo, tai pritruks kantrybės ir šventasis Kazimieras.

Taip vaizduoja Šv. Kazimiero stebuklingą pasirodymą vienas senas paveikslas

Nieko jį taip puikiai negalėjo papasakoti, kaip ano didelio stebuklo, kai Šventasis pasirodė ant balto žirgo, su dangiška kariuomene, ir priešas buvo sunaikintas. Ji pasakojo taip, tarytum stovėjo pati netoli ir gerai matė žirgo karčių kiekvieną plauką, ką jau besakyti apie šventojo karalaičio apdarą ir jo skaistų veidą. Ir Kaziukas kiekvieną kartą išklausęs pasidarydavo ramus, ir žinojo, jog reikia tiktai palaukti.

Širdies gilumoje jis nė kiek nepasitikėjo, kad patys žmonės ką nors padarys, kas juos išgelbėtų, ne tiktai todėl, kad rusų buvo tiek

Šv. Kazimieras prie Vilniaus
Katedros durų meldžiasi

daug, bet labiausia, jog troško naujo išaukštinimo šventajam, kurio vardu jis pats buvo pavadintas. Viskas labai rišosi su šventu Kazimieru — juk jis lietuviškas šventasis, ir jis globoja jaunuosius, ir jisai atneša pavasarį, ir jis toks gražus, kad negali ir įsivaizduoti, ir toks galingas, jog ir numirėlius gali prikelti. Kaziukas atsiminė ir mamytės pasakojimus ir pažadus, ir Marijona tą neišpildytą mamytės pažadėjimą iškilmingai pakartoja, jog vieną kartą jis bus nuvežtas į Vilnių. Per šventą Kazimierą. Kokia tenai mugė, vadinama Kaziuku! Kokios verbos tiktai toje dienoje gaunamos! Kokie riestainiai! Tačiau tai tiktai smėlio grūdėlis prieš tai, ko iš tikro jie važiuos į Vilnių.

Kur tiktai žengi per Vilniaus miestą, ten turi tiktai stebėtis ir džiaugtis, akių neužtenka, kiek yra kas matyti. Bet kai prieisi Katėd-rą, taip ir pajusi, jog klupščiam verta atvykti į čia.

— Švento Kazimiero karstas ten guli, — pasako Marijona, ir paslaptinai prideda : — Sidabrinis.

Ir jos veidas pasidaro toks šviesus, lyg nuo ano karsto krenta į ją atšvaitas. Paskui gi, ji pasako apie dalyką, kokio kito nėra pasaulyje: — Šventojo Kazimiero paveikslas altoriuje turi tris rankas.

— Kodėl? — visuomet iš naujo klausia Kaziukas, nes jis yra laimingas, kad Marijona kiekvieną kartą nustebusi užtikrina: —

— Kodėl? Tai ir paklausė! Kad jis Kazimieras, mūsų karalius. Iš kur jis suspėtų tiek gera daryti, tiek galybių rodyti su dviem rankom?

Šv. Kazimieras —
dail. Carlo Dolce
pieštas paveikslas

Tai Vilniuje. Tačiau Kaziukas žino, jog šventasis nemažiau galingas ir jų miestelyje: bažnyčia jo vardu pavadinta ir vienas varpas, ir dešiniame altoriuje stovi pats Karalaitis ir laiko vienoje rankoje leliją, kitoje kardą. Ir didžiausi atlaidai yra jo šventėje, ir žmonės atgailaujančiai meldžiasi ir garbina savo šventąjį, pasitiki ir laukia pagalbos. Ir šiais metais šventė artinasi, ir kaip tiktai dėl to, vietoj džiaugtis, kaip kitais metais, Kaziukas jau pora savaitių vaikšto labai susikrimtęs.

Žinoma, kaip viską, ir tą jis buvo pasisakęs Marijonai: kad jo geriausias bičiulis, Vytukas, su kuriuo jie taipgi viską vienas kitam pasisakydavo, jam skaudžiai sužeidė širdį. Savo svajojimuose jie buvo aptarę nekartą, kaip bus, kas išgelbės Lietuvą, jie tvirtai tikėjo į stebuklą, tačiau štai, vieną dieną Vytukas šaltai ir piktai pasakė:

— Niekai. Aš daugiau nebetikiu tokiais prasimanymais.

— Kaip tu gali sakyti taip! — sušuko Kaziukas, ir Vytukas ėmė juoktis.

— Ot, ir sakau! Matytum, kaip mano tėvas kvatojo, kai kažkada išsižiojau apie stebuklą! Rado, mat, karžygį, sako, gal taip ir išeis iš mūsų altoriaus Kazimiero medinė stovyla? Juk jau ir medinis kardas jo rankoje visai sutrunijęs. Niekas neišvays rusų, taip ir bus per amžių amžius.

— Tai kerėpla, — vos begalėjo ištarti Marijona, išgirdus Kaziuko pasakojimą, — šventvagystė ir kalbėti taip, tegu Dievas užmiršta to kvailo žmogelio šneką. Juk tu nepasidavei pagundai? — staiga ji pažvelgė išsigandusi, ir Kaziukas pakratė galvą, bet jis truputį sumelavo.

Žinoma, jis nepasidavė, jis tebetikėjo savo dideliu šventuoju, bet jis galvojo ir galvojo, ir jam atrodė, jog kiekvieną sekmadienį žmonės atrodo vis labiau pavargę, kad jų maldos taip ilgai nėra išgirstos. Kai jis galvojo, jam atrodė, jog taip ir mato visų veidus, ir jam širdis drebėjo iš baimės, kad tie visi veidai tarytum buvo kuo uždengti. Tiktai trys buvo kitokie, jie švietė — tai klebono, Marijonos ir jo paties. Tačiau dabar, jis juto, kad ir jo veidas, tur būt, patamsėjo, nes jis buvo suabejojęs.

Ne, jis tebetikėjo taip pat stipriai, tiktai juto, kad, gal būt, iš tikro, šventas Kazimieras kaip nors turėjo leisti žmonėms žinoti, jog jie nėra užmiršti, kad jie būtų kantrūs ir lauktų, kol Dievas paskirs išgelbėjimo laiką. Juk jis galėjo, juk jis yra geras ir galingas!

Kaziukas galvojo ir galvojo kasdien, net pakaušis skaudėjo kartais nuo to rūpesčio, jis ilgiau meldėsi vakare prieš miegą, jis žiūrėjo į kiekvieną baltą debesį dienomis, ar kartais pro ten neprasimuš balto žirgo karčiai, ar nesusvis sidabro kalavijas Karalaičio delne — ir visi pavargę ir abejojantys atsigaus ir nusiramins.

Tačiau nieko neįvyko, o bebuvo dvi dienos prieš šventą Kazimierą, tiktai staiga nuleido sniegą, o paskui vėl taip pat staiga pašalo ir iš naujo ėmė snigti. Ir nuo to, kad pasirodęs pavasaris vėl nusileido žiemai, Kaziukas dar labiau paniuro. Toks nelinksmas jis ir atsigulė.

Staiga, prieš pat bekrentant į saldų pradžios miegą — jis pašoko, lyg pakeltas už plaukų. Jis sėdėjo lovoje ir drebėjo ir nežinojo, ar jam šalta ar baugu pačiam savo minties. Jis mėgino atsigulti, tačiau galva nebenukrito iki pagalvės, rodos, atsirėmė į vinis. Ir tada jis skubiai pradėjo rengtis. Jis apsilvilko kiek tiktai turėjo šilčiau. Jis priėjo prie durų taip lengvai, kad nė pats savo kojų negirdėjo, Marijona miegojo giliai, tačiau šuo tuojaus pat buvo prie jo, įšilęs ir minkštas ir pasiruošęs drauge peržengti slenkstį.

— Ne, Vigri, — sušnibždėjo Kaziukas, — tikėk man, negaliu tavęs imti. Dėl tavo paties labo,—pasakė šuniui į pat ausį ir skubiai išėjo.

Dievuli! Nagi sninga! Labai mažais pūkeliais, bet vistiek, ir tokiu oru eiti tris kilometrus! Tačiau kai jis padėjo ranką ant durų rankenos — grįžti vidun, jam pasirodė, jog nudegė.

Jis pradėjo žengti smarkiau, beveik bėgtinai, iki užduso, o sniegės lindo prie jo veido, kaip uodai. Gerai, kad jo kepurė ausinė ir pamušta zuikučiu, ir kailinukų apikaklę jis dar troboje pasistatė, bet sniegas krito ant akių, lyg norėjo jas užlipdyti. O taip kibo po batais, jog Kaziukas stačiai juto, kad auga, ir laikas nuo laiko reikėjo padaužyti kojas, tada atkrisdavo stori sniego luitai, ir jo ūgis vėl sumažėdavo.

Tačiau ir tai nebuvo visas blogis, jis tebėjo per priemiesčio gatveles, matė trobesius, kartais net žiburėlis švietė — ir kelias po kojomis buvo vistiek suvažinėtas. Bet tuojau prasideda ir miškas, ir juo reikėjo keliauti beveik iki pat vietos. Gi miškas, nors nebuvo labai tankus ir medžiai ne kažkokie aukšti, neturėjo gero vardo, ir niekas be didelio reikalo naktį neiėjo, nei važiavo: iš senovės buvo žinoma, kad ten klaidina keleivius ir dar visaip vaidenasi.

Kai Kaziukas nuėjo tiek, jog ir atgal atsisukus pasidarė tamsiau, nuo medžių — jį suėmė toks siaubas, kad jis žinojo, nė už ką neis. Bet kai mėgino bėgti atgal — atrodė, vėjas jį suka tartytum pūką ir nepraleidžia pro save. Kaziukas persižegnojo ir vėl žengė. Bet jis nepajėgė nustoti bijojęs — ir kaip tiktai pasuksi galvą į šoną, taip ir regėjo pamėkles. Jis žinojo, kad tai tiktai medžiai, vieni juodi, kiti prikritę sniego — jis pats sau sakė: tai epušė, tai eglė — bet nedaug save padrąsino. Kaip būtų buvę gera, jeigu būtų paėmęs Vigrį.

Tačiau jis tuojau pat sakė sau, kad gerai padarė neėmęs — kas šunų, kurie sulos jį, užpuls ir los tol, kol ateis žmonės, ir jis negalės žmonės? Jeigu Vigris neiškęstų neamtelėjęs savo senuose namuose pamatęs švetimą? Kaziukas negalėjo pražudyti savo draugo.

Bet jį nukrėtė šiurpulys pagalvojus, jog tenai gali būti švetimų šunų, kurie suuos jį, užpuls ir los tol, kol ateis žmonės, ir jis negalės nė pasiteisinti. Ir jis neatliks savo žygio. Tačiau nė dėl šitos baimės jis negrįžo, ir pagaliau, jis nežino po kiek laiko, išėjo iš miško. Dabar tiktai trumpas tarpas per dirvas, ir jis bus priėjęs tėvelio tėviškę.

Jis stovėjo ir iš tolo, pro tamsą ir sniegą, pro savo išgastį ir nežinojimą, žiūrėjo į juodus trobesius. Viskas buvo juoda, ir jis vėl persižegnojo: kad tiktai būtų juoda, kad neužsidegtų žiburys, kad neatsidarytų durys, kad niekas neišeitų jį pagauti.

Jis prisiartino, ir kai jau buvo kieme, jam pasidarė taip liūdna, jog jis net nebijojo nieko. Priešingai, jam atrodė, kad jis staiga pasi-

Taip vaizduoja Šv. Kazimiero apsireiškimą debesyse jauna lietuvė dailininkė

darė labai didelis, jis juto, kad stovi savo namuose, kad viskas, ką jis ėmto naktį ir ką tik tai junta, iš senų seno priklausė jo giminei, ir dabar jam, ir tik tai laikinai jam yra atimta. Tai čia buvo sugrįžęs tėvelis iš Kauno, kai užėjo pirmą kartą rusai — pas brolių, prisiglausti su šeima. Iš čia mama išsivežė Kaziuką, tokį mažą, jog jį būtų nuveikęs ir viščiukas — į apskrities miestą pas gydytoją — ir kai po kelių dienų jie grįžo — ir tėvelis ir dėdės šeima buvo išvežti į Sibirą.

Jie čia gyveno su mama ir Marijona vokiečių sunkius laikus, ir iš čia, rusai juos išmetė vėliau. — Jis juto, kad dar tamsiau pasidarė, ir tik tai, kai jis išverkė visas ašaras — vėl galėjo matyti trobas.

Bet jis žinojo, kad užtenka būti šioje vietoje, reikėjo veikti ir pasitraukti, kol tebėra naktis. Jis nubėgo patvoriais, prisimesdamas, iki jaujos, ir prislinko prie pirties lango. Jis labai gerai žinojo ties kokia vieta sustodavo mamytė, kai jis jau suprato jos žodžius, kai visur su ja ėjo, kai ji vadino jį savo parama. Ir jam tada atrodė, jog ji yra nasurturta ir jis žilvyčio vytelė, į kurią ji vyniojasi ir taip laikosi. Juk jis jos parama. Bet kodėl jis negalėjo jos sulaikyti, kad nemirtų! — Jį vėl buvo užguliosios ašaros, ir jis taip jautėsi pavargęs, kad netikėjo ir pats, jog užsikabins ant senų karčių ir lentų iki pat pastogės. Tačiau jis užlipo, tarytum kas padėjo po jo kojomis delną, ir pakylėjo.

Jo ranka atsargiai slinko per stogo šiaudus, kliuvinėjo už gegnių ir lotų — ir dabar jis pajuto pačią didžiausią baimę šioje naktyje: jis negalėjo rasti, ko ieškojo — nebebuvo.

Jis vos nepaslydo ir nenugriuvo — ir staigiai sugriebęs kažką susilaikyti, pajuto slidų ir šaltą daiktą — ir jam pasidarė gera, jis vos nesusuko iš džiaugsmo. Dabar jis turėjo labai daug jėgos — jo rankos buvo tokios sumanios ir vikrios, tarytum jas kas vedžiojo — jis ištraukė iš stogo ilginių savo tėvo kardą. Tėvo ranka buvo paslėpus garbingą ginklą — kalbėjo mamytė — iki ateis valanda iškelti jį kovai. Ir sūnus Kazimieras buvo atėjęs šią naktį surasti, nes būtinai reikėjo.

Grįžimas turėjo būti dar sunkesnis, nes snigo tirščiau, ir jis buvo kiaurai permirkęs, ir šalo rankos nuo kardo, ir nebuvo lengva nešti — tačiau kažkas atsitiko, kad jis nieko nejuto. Jis žinojo, kad jis ne vienas — šalimais be žingsnių žengė jo tėvas. Pirmą kartą jie buvo susitikę. Pirmą kartą jis pažino savo tėvą, nors buvo girdėjęs nuolatos kalbant apie jį, nors žiūrėjo į jo paveikslą. Jis, kaip vyras, kaip suaugęs suprato, kodėl tėvas nepajėgė tarnauti užėjus priešui, kodėl bėgte pasitraukė iš kariuomenės, jeigu negalėjo geruoju. Ir jis juto, kad šią naktį jis tapo vertas būti Lietuvos karininko sūnum. Argi jis negirdėjo tėvo žodžių?:

— Neišsizadėk pareigos — nė dėl baimės, nė dėl prievartos, nė dėl miego nei valgio.

Jis nešė priglaudęs kardą, taip įnešė jį į tylią tamsią Marijonos trobelę, o prie durų laukė Vigris, prie pat slenksčio. Jis uostė ir glaus-tėsi, ir Kaziukui buvo taip gera, kad jis laukiamas ir pasitiktas. Jis nusirengė savo sugrubusius ir šlapius drabužius, ir tiktai tada pajuto, jog ir pats yra labai sušalęs, ir jo dantys laksto, kaip akmenukai sausoje. Jis susirietė lovoje, ir paskui nepajuto, kaip ėmė snausti ir nustebo, kas čia yra, kad jis taip greitai apšilo? Ir laimingas nusišypsojo, kada jo kojos saldžiai tirpo po šiltu šiltu Vigris kūnu. Jis užmigo, dešine tebelaikydamas šalia paguldytą kardą.

KIŠKIS ŽIEMA

STASYS DŽIUGAS

Krinta sniegulėlės
Ir žemele kloja,
O šiaurys vėjelis
Jas laukais nešioja.

Skuba čia kiškutis
Per pievelę balta,
Auseles suglaudęs,
Skundžiasi, kad šalta.

Kiškis neberanda
Užvėjos, pastogės,
Su šunimis gauda
Negerieji žmonės.

Dabar jau jūs tikrai nujaučiate, kas atsitiko?

Tikrai taip. Kai dar praėjus vienai dienai žmonės susirinko švento Kazimiero atleidų, buvo nepaprasta šventė ir niekuomet nebūtas dvasios pakilimas. Bruknių, eglių šakų vainikai karojo puošniai per visą bažnyčią nuo pat skliaustų, degė daug vaško žvakių prie šventojo altoriaus per iškilmingas mišias. Ir saulėta buvo ta diena, ir kaip tik tai iš dešiniojo lango ties altoriumi ypatingai daug biro saulės spindulių — ir štai, kada žmonės buvo sujaudinti iki išgąščio. Visi spinduliai krito į švento Kazimiero kardą. Ne medinį, kaip buvo nuo neatmenamų laikų, kaip buvo padaręs meisteris, kuris šventojo statulą iš medžio išdrožė: gražiausio plieno kardą laikė suėmusi Karalaičio ranka, ir tas švytėjo taip, jog atrodė, liepsnoja.

— Stebuklas, — baimingai ir džiugiai kalbėjo vienas kitam žmonės, čia pat bažnyčioje ir miestelyje, — stebuklas.

— Nevadinkime stebuklu, — prabilo vėliau klebonas per pamokslą. — Nesakykime to. Teisybė, kad kardas atsirado iš nakties, ir niekas nežino kaip, tačiau tai žmogaus ranka padarė. Bet žinokime, kad žmonės, kurie turi drąsos, kurie taip pasitiki Dievu ir Jo išrinktuju mūsų patronu, jog įteikia, tarsi dovaną už malonę, savo žemišką ginklą — yra verti sulaukti laiko, kada įvyks tikrasis stebuklas. Nereikalaukime visko veltui iš dangaus, bet būkime pasiruošę padėti ir patys dangaus pagalbai.

KAZIUKO KERŠTAS

GRAŽINA BALSYTĖ

Kairėje kelio pusėje, tuojau už kryžkelės, auga daugybė medžių. Gražu būdavo čia vasarą, kai visa sužaliuodavo ir tankūs lapai susiliedavo į žalią jūrą. Tiktai stipresniam vėjui papūtus, prasiskirdavo medžių šakos ir pro jų tarpą pasirodydavo kampas skarda dengto stogo. Dabar gi buvo galima matyti ir visą pastatą. Tai buvo kaimo mokykla.

Suskambėjus skambučiui, į kiemą pasipylė didelis būrys vaikų. Vieni šūkavo ir juokėsi, kiti knygas rankose laikydami pasileido tekinį namo. Buvo šalta. Pūtė šiaurys vėjas. Gamta dar miegojo žiemos miegu. Visą žemę dengė baltas žvilgantis sniegas, medžiai stūksojo sustingę, be lapų. Kartais pasirodydavo saulutė, bet nešildė ir ta — dar buvo tiktai vasaris.

— Cha, cha, cha, — išgirdo Kaziukas pašaipos balsus užpakalyje savęs, bet neatsisuko. Tai buvo jo klasės draugai. Klumpaičių žingsniai vis artėjo.

— Žiūrėk, Kazys ir vėl vienas, — garsiai šaukė kažkieno balsas.

— Juoda katė perbėgo jiems per kelią, — pridėjo kitas ir visi nusikvatojo. Kaziukas žinojo: tai buvo taikoma jam ir jo draugui Algiiui, bet apsimetė negirdįs ir pagreitino žingsnius.

— Gerai, kad mano kelelis jau čia pat, nebepavys, — pamanė vaikas ir pasuko iš vieškelio į dešinę. Pro jo galvą prašvilpė draugų paleista sniego gniūžtė ir ištiško viduryje kelio.

Kaziukas buvo susimąstęs. Jis nepastebėjo, kaip praėjo Pastarnoko vienkiemį, nematė, rodos, nė savo beržynėlio, kuris buvo jau taip netoli. Eidamas paspirdavo kartais ant keliuko gulintį gniūžulą sniego, atradęs sausą medžio šakelę, padaužydavo griovyje užšalusį ledą ir vėl eidavo toliau. Jis vis galvojo ir negalėjo atrasti priežasties, dėlko Algis būtų taip pasikeitęs. Tai buvo jo geriausias draugas ir kaimynystėje gyveno. Jau nuo pat mažens jie geriausiai sutikdavo. Kadangi ir tėvų laukai rubežiavosi, tad vasarą, gyvulius arti suvarę, ganydavo abu ir kartu žaisdavo. Pradėjus lankyti mokyklą, Algis,

eidamas pro šalį, kas rytas sustodavo pas Lenkaičių Kaziuką — ir abu kartu žygiuodavo į mokyklą ir kartu grįždavo iš jos. Tačiau jau kelios dienos praėjo, kai Algis pasidarė visai kitoks. Jis atrodė piktas, vengė Kazio, nebešnekėjo su juo, jis ir į mokyklą vienasėjo.

— Ir dabar Algis tikriausiai namie pietauja, — galvojo berniukas. — Šiandieną jis pats pirmas iš klasės išbėgo. Ir kągi aš jam padariau? — stengėsi atspėti Kaziukas. Kuo aš jį supykinau, kodėl jis toks? — Bet veltui suko galvą vaikas, į tuos klausimus atsakymo nebuvo.

Dienos bėgo. Ir vasaris baigė skaičiuoti savo dienas. Tačiau Lietuvos žiema, kaip paprastai, buvo šalta ir šiais metais. Ir Šešupė tebebuvo dar storu ledo sluogsniu padengta. Susirinkę kaimo vaikai čiuožė čia pačiūžomis ar važinėjosį rogutėmis, medinėm klumpaitėm pasispirdami. Visi laukai buvo pilni vaikiško juoko, kryžstavimo. Mėgo šį sportą ir Kazys su Algiu, tačiau šiandieną draugų tarpe jų nesimatė. Kur jie buvo, ką veikė?

Paruošęs pamokas ir tvarkingai susidėjęs knygas, išėjo Kaziukas pas savo paukštelius. Prie vieno lango, nuo darželio pusės, buvo pritaisęs jis savo sparnuotiems draugams lesyklą. Šonų ji neturėjo. Kampuose stovėjo keturi storesni beržo pagaliukai. Ant jų buvo uždėtos kelios lentelės su eglės žieve dengtu stogu. Kaip puikiai atrodė tos baltos beržo tošelės, juodais brūkšneliais išmargintos... Kaziukas parsinešė iš miško pačias gražiausias išsirinkęs. Arčiau priėjęs, berniukas pamatė, kad trupinių jau nebuvo, čia gulėjo tik pora akmenukų. Paėmęs juos, pakraipė vaikas galvą ir numetė į šalį. Iš kišenės ištraukęs pilną saują grūdų bei duonos trupinių, papylė savo mažiesiems draugams. Buvo juk žiema, paukšteliai neturėjo maisto, reikėjo jiems padėti. Kaziukas mėgdavo stovėti ir stebėti, kaip greitai lesa tie maži snapukai. Atskrisdavo čia ir žvirbliai, ir zyliukės, o kartais ir sniegena, raudona prijuoste pasikaišius, nepasididžiuodavo atsilankyti. Ir dabar stovėjo Kaziukas kiek toliau paėjęs ir žiūrėjo į besipešančius žvirblius.

— Kokie jie pavydūs, — galvojo vaikas, — kiekvienas žiūri tik sau. — Stovėdamas patrynė sušalusias rankas, užsidėjo storas kumštines pirštines ir pradėjo eiti. Darželio vartelius uždaręs, pasuko į sodo pusę.

— Čis, čir, — išgirdo berniukas paukščių šauksmą.

— Turbūt, ir vėl žvirbliai susipešė, ne naujiena, — nusprendė Kaziukas, prie sodo artėdamas. Bet ir vėl pasigirdo toks garsus paukštelių čirškimas, kad vaikas net atsisuko. Jis matė dabar, kaip paukšteliai pakilo į orą, lyg kieno išbaidyti. Kažkur nukrito akmenukas. Kazys stabtelėjo.

— Čia kažkas yra, — pagalvojo jis. Aš turiu ištirti reikalą. Kur man pasislėpti, kad galėčiau gerai matyti paukštelių lesyklą?

Berniuko akys nukrypo į netoliese augančias dvi obelis. Nieko nelaukęs, paėjo jis porą žingsnių ir pritūpė tarp dviejų greta vienas kito stovinčių medžių. Ir vėl pradėjo rinktis paukšteliai, vėl atskrido mažoji zyliukė. Kaziukas, visa užmiršęs, žiūrėjo patenkintas į belešančius dvikojus. Tik staiga vėl sučirškė mažieji sparnuočiai ir vėl pakilo į viršų. Paptelėjo akmenukas. Kaziui pasidarė pikta. Už obels kamieno užlindęs ir dar labiau pritūpęs, pradėjo jis ieškoti kaltininko. Vaiko akys greitai perbėgo sodo pusę, nusileido kiek pakalnėn, kur baigėsi beržynėlis ir netikėtai sustojo ties keliuku. Palei pat darželio tvorą, už jazminų krūmo pasislėpęs, stovėjo Algis. Kaziukas matė, kaip šis nedrąsiai apsidairė ir, kiek palaukęs, pradėjo taikyti į paukštelių būrį.

— Algi, — tegalėjo sušukti Kazys, vis dar netikėdamas savo akimis ir vietoje stovėdamas. Tačiau jo draugas, išgirdęs savo vardą, spruko į šalį ir, kiek tik kojos nešė, pasileido namų link. Neturėjo jis šiandieną nei kepurės, nei pirštinių; vėjo ištaršyti geltoni plaukai atrodė lyg pastyrę, rankos nuo šalčio paraudusios. Kaziukas dar kartą sugrįžo pas savo paukštelių. Tarp grūdų pamatė jis vėl du mažus akmenukus, gi ant žemės gulėjo ir keli didesni. Vaiko akys sužibo pykčiu. Dabar jis žinojo, kaip tie akmenėliai čia atsirado.

— Tai Algio darbas! Na, palauk, — kalbėjo berniukas tyliai, numesdamas akmenukus tolyn į sniegą. Mokykloje aš su tavimi pasišnekėsiu, — ir apsisukęs nubėgo į vidų, nes ir jam buvo šalta.

Tėvams Kaziukas nieko nepasakojo, kas buvo nutikę. Tiesa, namiškiai buvo pastebėję, kad Algis su Kaziu susipykę, bet kodėl, nežinojo ir jie.

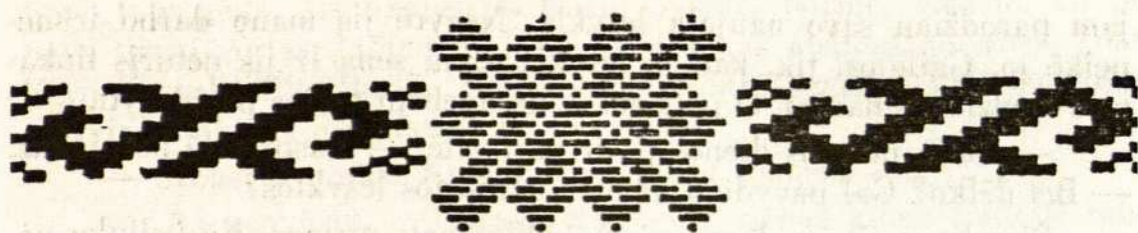
Rytojaus dieną sėdėjo Kaziukas suole vienas. Algio mokykloje nebuvo.

— Kur savo draugą palikai? — klausė mokytojas berniuką, bet ir šis negalėjo atsakyti. Praėjo dar pora dienų. Draugai pasakojo, kad Algis susirgęs ir turįs gulėti lovoje.

Pertraukos metu, kai vaikai mėtėsi kieme sniegu, prie klasės lango stovėjo susimąstęs Kazys. Jis nebepyko. Gaila buvo sergančio draugo.

— Turbūt, aną dieną ir peršalo mano paukštelių bebaidydamas, — mąstė berniukas. — Juk Algis buvo tada taip lengvai apsi-
rengęs.

— Bet kodėl jis taikė į mano sparnuočius? — vėl negalėjo suprasti vaikas. — Jis paukštelių myli, kaip ir aš. Ir Algis juk turi lesyklą, tik ne tokią gražią kaip mano, — seną, iš paprastų lentučių...

LEONARDAS ŽITKEVIČIUS

ARTOJO KRAUJAS

Nerašysiu eilėraščio naujo,
Nejieškosiu jam rimų naujų.
Teka upė iš pieno ir kraujo,
Bet ir pienas pavirsta krauju.

O krantu žengia brolis artojas.
Zvimbia kulkos. Jis krinta nuo jų.
Ir žinau — tai ne rimai kartojas:
Tai arimai patvinsta krauju.

TREMTINIO DAINA

Žmogaus galva padangę remia.
Aš technika tikiu,
Nes praradau po kojų žemę,
Nes vis augštyn lekiu,

Nes ir lėktuvas groja maršą
Ir žadina jausmus,
Nes laisvas kelias man į Marsą,
Tiktai ne į namus.

Abu eilėraščiai paimti iš naujos Leonardo Žitkevičiaus poezijos knygos,
pavadintos DAIKTAI IR NUORŪKOS.

O aš sau puikią pasidariau. Ir tėvelis pagyrė. Išėjo lygiai tokia, kaip laikraščio paveikslėlyje mačiau — graži, kaip tikras namukas! Šeštadienį pirmą kartą atskrido į jį paukšteliai. Šeštadienį... — prisiminti Kaziukas. — Tą dieną Algis buvo pas mane paskutinį kartą. Aš

jam parodžiau savo naująją lesyklą. Negyrė jis mano darbo ir nepeikė jo. Gailėjosi tik, kad jo lesykla tokia sena ir jis neturįs tinkamos medžiagos naujai. O pats gal ir nesugebėtų tokios pasidaryti.

— Taip, nuo tos dienos jis ir pasikeitė, — nusprendė berniukas. — Bet dėlko? Gal pavydėjo jis man naujosios lesyklos?

Šiandieną išbėgo Kazys iš mokyklos pats pirmas. Nė keliuku nebegalėjo ramiai žingsniuoti. Šį kartą berniukas atspėjo. Draugas pavydėjo jam. Kiekvieną dieną eidamas pro šalį, matė Algis jau iš tolo baltuojantį Kaziuko namelį. Ten čirškė, šokinėjo linksmi snapuočiai. Algis tokio namuko neturėjo, ir jį ėmė pavydas. Pasidirbęs iš gumos akmenukams mėtyklę ir niekieno nepastebėtas, nuselino jis pas Kazio paukšteliu ir norėjo juos taip nugąsdinti, kad jie daugiau čia nebeat-skristų.

— Tai galėtų tada džiaugtis Kazys nauja, bet tuščia lesykla. Visi paukščiai atskristų pas mane, — manė vaikas. Tačiau šis blogas troškimas neišsipildė.

Jau šeštą dieną gulėjo Algis lovoje. Nusibodo, bet dar keltis negalėjo, dar vis turėjo karščio.

— Kad nors tas Kazys nebūtų manęs matęs, kaip reikės jį susitikti, — galvojo vaikas gulėdamas.

— Labas, vaikeli, seniai matytas, — išgirdo Algis motinos žodžius priemenėje. Tai nudžiugs Algutis tave pamatęs.

Algio širdelė pradėjo smarkiai plakti.

— Kad tik nebūtų Kazys, — galvojo jis. Bet tuo laiku atsidarė durys, ir motina pasakė:

— Eik, Kazeli, į vidų, atrasi jį. Aš bėgu į virtuvę, pienas prisvils. — Algis išsigando. Širdis taip smarkiai mušė mažoje krūtinėje, žandukai visai paraudo. Jis norėjo šokti iš lovos ir pasislėpti kur nors, bet jau buvo per vėlu. Dabar jis gulėjo net ir pajudėti bijodamas. Jis galvojo, kad Kazys ateina "atsiskaityti" ir laukė kažko baisaus...

Sveikas, Algi, — išgirdo berniukas pažįstamą balsą.

— Tai ką, tebesergi dar? — pasisveikinęs paklausė draugą.

— Tai dar vis lovoje guliu, — labai nedrąsiai, drebančiu balsu atsakė Algis. Kaziukas matė, kaip nesmagiai jautėsi jo draugas.

— Palauk truputį, — sakė jis, — pamatysi, ką aš tau parodysiu. — Ir greit išbėgo pro duris. Paėmęs priemenėje pastatytą dėžę, sugrįžo vėl į vidų. Algis žiūrėjo išpūtęs akis ir negalėjo tikėti. Kazys laikė rankose visai naują paukščių namuką. Net ir stogas buvo eglės žieve dengtas — lygiai kaip Kaziuko.

— Aš ir tau padirbau, Algi, — sakė Kaziukas, dėdamas namuką ant lovos. Abu turėsim po tokį patį. — Algis neturėjo žodžių. Jam

buvo taip gėda. Jis tikėjosi iš Kazio pykčio, barnio, viso to, ko jis buvo tikrai vertas, tačiau už blogį jo draugas atsimokėjo geru. Toks buvo Kaziuko "kerštas"... Berniukui pasidarė graudu. Pro verksmus pasigirdo silpnas jo balsas:

— Koks tu geras, Kaziuk, nepyk ant manęs! —

— Aš nepykstu, — atsakė Kazys, ir vienas kitam padavė rankas.

Nuo to laiko senoji draugystė sugrįžo atgal. Kai Algis pasveiko ir vėl pradėjo lankyti mokyklą, draugai nustebo: Algis ir Kazys buvo vėl neperskiriami. Ir vėl žygiavo jie abu į mokyklą, vėl kartu ėjo namo, kartu žaidė.

— Kodėl buvote susipykę, — klausinėjo vieni draugai.

— Kas judu sutaikė? — bandė išgauti kiti.

Tačiau tikros priežasties jiems sužinoti nepavyko. Ši paslaptis tebuvo žinoma tiktai Algiui su Kaziuku, jų sodybose skraidantiems mažiems sparnuočiams ir tiems paukštelių namukams po langais...

DRAUGAI

ALGIS KALVELIS

Čia gyvena du draugai —
Algis ir Kaziukas.
Juodu mokosi gerai
Ir ratelius sukas.

Ir dainuoja jie linksmi
Vis lietuviškas dainas:
Skamba girios ir laukai
Per Kaziuko vardines

SARGIUKO pasakojimai

Jonas Rūtenis

III. VĖLIAVĖLĖ

Šiandien Jurgutis iš mokyklos grįžo su J.A.V. vėliavėle. Aš jį pasitikau prie vartų. Jei man leistų, aš jį pasitikčiau prie pat mokyklos. Neleidžia. Bijo, kad nepaklyščiau. Kad kas nors manęs nepagautų. Juokingi... Paklysti... Cha! Juokas. Pagaus... Kas?

Žinočiau, kada man reikėtų iš namų išeiti. Laikrodžio aš nepažįstu. Jo man ir nereikia. Jurgutis visada parbėga, kai tik kaimynų Runcė tvoromis iš kažin kokios medžioklės parkiūtina. Gal ji laikrodį turi, kad vis tuo pačiu laiku — aš nežinau... Gudrios tos katės.

MONTREALIO LIETUVIŲ ŠEŠTADIENINIŲ MOKYKLŲ KALĖDŲ EGLUTĖ

Šių metų sausio 9 dieną Montrealio šeštadieninės mokyklos, kurios veikia Verdun'e, Longuel'yje ir Rosemont'e surengė bendrą Kalėdų Eglutės vakarą. Programą mokiniai atliko labai gražiai. Po programos atsilankė Kalėdų Senelis ir apdovanojo vaikučius.

Rosemonto mokykla vaidino I. Rimkevičienės parašytą veikalėlį "Kur gyvena Kalėdų Senelis". Vaidino šie mokiniai: R. Navikėnas, J. Timpa, M. Timpaitė, E. Petrulis, R. Lietuvininkaitė,

V. Lietuvininkaitė, J. Gerhardtaitė, A. Skučas, K. Vilčinskas, R. Baršauskas, L. Giriūnas, A. Timpaitė, N. Gudžiūnaitė, R. Baršauskaitė, R. Štrausaitė, R. Zizaitė,

Nieko nepadarysi — neleidžia.

— Niekur man neik iš namų! — prigrasina Jurgutis išeidamas.

Turiu sutikti. Turiu vyresnio klausyti. Kas būtų, kad kiekvienas ką prasimanęs darytų? Tvarkos nebūtų. Aš visados prisimenu mano draugo, kaimyno Rudžio, šeimininkės žodžius: “Jei yra valdžia — turi būti ir tvarka”.

Taigi pasitikau Jurgutį prie vartų. Pašokau. Čiuptelėjau iš rankų vėliavėlę ir pasileidau namo.

— Sargiuk! — šūktelėjo.

Kur tau. Nepavysi. Nebesusilaikiau. Bematant buvau prie durų ir vizgindamas uodegą laukiau Jurgučio. Iš tolo pamačiau, kad Jurgutis piktas.

— Tu neklaūžada! Kas taip matė? Aš tau parodysiu. Šunies gabale tu!... — barė jis mane. Be reikalo. Aš gi nieko blogo nepadariau. Supykau ir aš. Lept, paleidau vėliavėlę iš dantų ir sulojau atsikirsdamas...

— Matai, tiesiai į balą?! tu... šunie! — Pyko Jurgutis. Pakėlė purviną vėliavėlę ir jos kotu smarkiai kepšterėjo man per nugarą. Pas-kui atidarė duris. Dar kartą ir...

— Namo tu neklaūžada!..

G. Peleckaitė, K. Gerhardaitė, D. Peteraitytė, R. Kudžmaitė, D. Kudžmaitė, V. Vasiliauskaitė, E. Durilaitė, R. Vasiliauskaitė, R. Barisaitė, R. Gudžiūnaitė. Nuotrauko-

je ir matome tuos vaidintojus. Mokyklai vadovauja mok. Ieva Rimkevičienė ir mok. Agnė Poškevičienė.

Iš kitų dviejų vietovių programoje dalyvavo taip pat gražus mokinių būrys. Įscenizuota pasakėčia “Žiogas ir skruzdėlė”. Vaidino: E. Mikalajūnaitė, K. Bartaška, Ž. Mačionytė, D. Sibitytė, N. Tauteraitė, R. Šegamogaitė, E. Gorytė, J. Šimelaitytė, D. Gribaitytė, S. Mikalajūnaitė, R. Puniškaitė, S. Kuncevičiūtė.

Eilėraščius deklamavo: R. Tekutyte, D. Bartaškaitė, N. Jauniūtė, A. Lauraitis, K. Burčikaitė, J. Latvaitytė, R. Mališkaitė. P-lis

Sprukau. Suskaudo. Gal daugiau iš piktumo. Jurgutis nuskubėjo mamai skųstis, o aš palindau po kėde ir tūnau akylai dairydamasis ir žiūrėdamas, kas iš to bus. Tas viskas atsitiko per Jurgučio kalnę, aš nieko pikto nenorėjau — galvojau.

Taip pratūnojau iki vakaro.

Mama rengė vakarienę, o tėtis su Jurgučiu, kaip paprastai, susėdo prieš televiziją.

— Prašau vakarienės! — pašaukė mama. Abu atėjo virtuvėn.

— Plaukitės rankas! — vėl įsakė ji. Susėdo.

— Pamiršai, Jurguti?

— Jis neužsitarnavo... — tarė Jurgutis. Supratau, kad kalba apie mane.

Va tau šešios — už tokį menką juokelį liksiu neėdęs ko gero?

— Jurguti, argi tau negaila?

— Gaila, mamyte, bet... žinai... tegul žino...

— Jis gi tik šunelis, draugas tavo. Argi tu būsi toks užsispyręs?

Seniau visada Jurgutis prieš pradėdamas valgyti man pirma paduodavo. Šiandien piktas. Užsispyręs. Net mamos prašomas neatsileidžia. Tiek to, ne meška — pakentėsiu.

Atsitiko vis dėl to kitaip. Gavau ēsti. Jurgutis valandėlę pagalvojęs striktelėjo nuo kėdės, iš lentynos pasiėmė man skirtą maisto dėžutę ir pašaukė:

— Sargiuk, kur tu? — Ėst laikas. Ei, girdi?!

Šaukiamas negi neatsiliepsi. Išlindau iš po kėdės. Skersom žvilgterėjau į Jurgutį, tėtį, į mamą ir nuleidęs galvą laukiau.

— Pyksti? — dėdamas bliūdelin tarė Jurgutis. — Nepyk, aš atsiprašau, aš čia kalčiausias, nesupratau tavo juoko. Bet matai, Sargiuk, vėliavą reikia gerbti, o tu purvan įmetei — glostydamas kalbėjo Jurgutis.

Pavizginau uodegą. Atsileidau.

— Au!... atsakiau, lyg tai atsiprašydamas, lyg supratęs, kad vėliavą reikia gerbti — pats nežinau.

Vakarieniavom visi. Vėl taika mūsų šeimynoje. Pasitaiko visur dūmų... Jurgutis pralinksmėjo. Ėmė pasakoti apie garsųjį Amerikos Prezidentą Linkolną. Apie jo gimtadienį ir apie vėliavą. Šiandien, pasirodo, visi vaikai gavo dovanų po vėliavėlę. Tėtis su mama atydžiai klausė. Patylėjęs tėtis tarė:

— Taip, vėliavą reikia gerbti. Kareivis mūsų lauke galvą guldo už ją. Vėliava kovon ragina. Už vėliavą dažnai daug aukų sudėta. Už keturių dienų ir mūsų tautinės vėliavos pagerbtuvės. Mačiau knygyne — nupirksiu ir tau. Šešioliktą šio mėnesio Lietuvos Nepriklausomybės šventė.

— Ar ir vėl gausime vėliavėles? — paklausė Jurgutis.

— Ne, vaike — tai lietuvių šventė. Sakiau, aš tau nupirksiu.

Jurgutis apsidžiaugė. Džiaugiausi ir aš. Ir man buvo smagu, kad turėsime dvi vėliavėles. Aš jau jų nebeliesiu. Tik iš tolo pasižiūrėsiu.

Nekantraudami laukėm tos dienos. Lietuvos šventės. Šešioliktos Vasario.

— Tai bus mūsų šventė, — tarė Jurgutis.

— Au! — atsakiau jam.

Po poros dienų tėtis parnešė vėliavėlę. Tokią gražią. Blizgančiu koteliu. Kai pastatai ant stalo, pati stovi.

— Tai Lietuvos vėliava, Jurguti. Atiduodu tau. Gerbk ją. Kiekvieno lietuvio pareiga gerbti savo krašto vėliavą.

Jurgutis ją paėmė susirūpinęs ir susikaupęs.

— Ar žinai ką reiškia tos trys spalvos? Mudu abu nežinojom. Tylėjom. Tada tėtis tarė:

— Geltonoji — tai mūsų pajūrio geltonasis smėlis. Pilnas geltonojo gintaro gabaliukų. Žalioji — tai Lietuvos žaliosios pievos, vasarą pasipuošusios žydinčių gėlių daugybe. Raudonoji — tai kraujas, pralietas kovose už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Tūkstančiai geriausių Lietuvos sūnų ir dukterų yra padėję galvas bekovodami už mūsų gražiąją gimtąją kalbą, jos rašytą žodį ir krašto laisvę.

Šiandien mūsų tėvynėje lietuviškoji vėliava uždrausta ir paniekinta. Ją žmonės laiko slapta. Dažnai nebodami už tai net savo gyvybę atiduoti. Kol mes ją gerbsime ir mylėsime, tol būsime lietuviais. Būdami svetimame, kad ir labai gražiamame ir turtingame krašte, visados nepamiršime ir savo krašto. Nepamiršime reikalo kovoti ir vėl Lietuvai laisvę atgauti. Tai atsimink, Jurguti.

Visą laiką, tėčiui kalbant, tylėjome. Tarpais man lyg ko tai graudu buvo, tarpais lyg linksma — aš pats nežinau. Viena kas man paaiškėjo: aš vis dėlto su vėliava pasielgiau negražiai ją įmesdamas į balą.

Taip daugiau niekad nebus. *(Bus daugiau)*

Dienos kaskart darosi ilgesnės; saulutė ilgiau pabūna su mumis, o vėjelis maloniau mus glosto. Tačiau naktimis dar būna šalta. Ir ką per dieną saulutė ir vėjelis paleisdavo, tą per naktį šaltis vėl sukaustydavo.

Dienos metu pavasarį ledas ežeruose ir upėse pasidengia vandens sluoksniu, o naktimis blizga lyg veidrodis ir būna nepaprastai slidus. Todėl iš ryto, eidami į mokyklą, vaikai skuba paslidinėti ant ledo.

Kiekvieną pavasarį, kai ateina šiltesnės dienos, ledas iškorija, pasidaro trapus ir negali išlaikyti didesnio svorio ir lūžta. Todėl pavasarį įvyksta nelaimingų atsitikimų ir neatsargūs žmonės prigeria.

Pavasariį tėvai rūpestingai perspėja savo vaikučius, kad būtų atsargesni ir nevaikščiotų ant silpno ledo. Bet, deja, ne visi vaikai yra paklusnūs. O tokių išdykėlių blogas pavyzdys užkrečia ir gerus vaikus; jiems darosi gėda pasirodyti bailiais ir jie kartu bėginėja su išdykėliais.

Negalima buvo labai skųstis, kad Mikutis būtų nepaklusnus vaikas, bet ir jis kartu su kitais rodė savo drąsą.

Grįždamas iš mokyklos, Mikutis atsiliko nuo savo draugų, nes turėjo užėti į krautuvę pasiimti mamytės užsakytus daiktus.

Skubėdamas namo, užuot ėjęs per upę tiltu, jis pasileido tiesiai per ledą. Neilgai paėjęs, Mikutis pajuto, kad ledas pradeda po jo kojų linkti. Išsigandęs jis skubiai pasuko atgal, bet nespėjo pasiekti kranto. Ledas po jo kojomis lūžo, ir Mikutis pasinėrė į vandenį. Jis griebėsi rankomis už ledo, bet ledas vis lūžo ir išlipti jam nepavyko. Iš baimės Mikutis net užmiršo šauktis pagalbos.

Tuo metu ėjo krantu žmogus su šunyčiu. Tai buvo tas šunytis, kurį Mikutis erzindavo su kaulu. Šunytis, pamatęs Mikutį, pradėjo loti.

Šuniuko šeimininkas atkreipė dėmesį į tą pusę, kur lojo šunytis, ir pastebėjo skęstantį berniuką. Jis tuoj šoko gelbėti, bet dėl ledo plonumo negalėjo prisiartinti. Laimei jis rado ant kranto nemažą šaką. Vieną jos galą jis padavė Mikučiui ir taip padėjo išlipti jam ant kranto.

Šunytis lyg suprato, kad čia įvyko nelaimė, ir, užuot pykęs, pradėjo virzginti uodegą ir laižyti Mikučio veidą.

— Kaip galima būti taip neatsargiam? — pasakė Mikučiui jo išgelbėtojas.

— Kad kiti vaikai dar šiandien ėjo per upę.

— Nereikia žiūrėti, ką kiti neišmanėliai daro. Tur būt, tėveliai buvo tave įspėję?

— Taip.

— Na, matai. Ir kiti vaikai, greičiausiai, ėjo šiandien iš ryto, o tu eini po pietų, kai saulė jau suspėjo sutirpdyti ledą. Kodėl nesišaukei pagalbos?

— Kad labai išsigandau.

— Tavo laimė, kad mano šuniukas tave pastebėjo ir pradėjo loti. Jis tavo išgelbėtojas. O dabar skubėk namo, kad greičiau nusimestum šlapius drabužius. Mamytė jau žinos, kaip tave sušildyti, kad nesirgtum.

— Kad man nešalta.

— Dar baimė tave šildo. Tai skubėk.

— Širdingai dėkoju jums.

— Ir šuniukui neužmiršk padėkoti, — pasakė vyras.

Mikutis paglostė šunytį ir sumurmėjo:

— Aš tave seniai mylėjau, tik tu nenorėjai su manim draugauti.

Ir Mikutis pasileido bėgti namo.

Mamytė iš karto suprato, kas atsitiko. Ji padėjo Mikučiui nusi- rengti, ištrynė jo kūną spiritu, paguldė į lovytę, šiltai užklojo ir davė išgerti karštos arbatėlės.

— Dabar pamėgink užmigti. Nebijok, jei suprakaituosi.

Mikutis paėmė motinos ranką, prispaudė ją prie savo lūpų ir pabučiavo.

— Aš būsiu geras, klausysiu tavęs...

TRIJŲ DOLERIŲ LIKIMAS

GROŽVYDA SERAPINAITĖ

Lietuva, brangi šalele,
Visados aš tavo.
Vien tik prie tavęs širdelė,
Tu tėvyne mano.

Vydūnas

Praeitųjų Kūčių vakare atėjo man laiškutis iš kaimynės. Ji gyvena čia pat, langas į langą su mumis. Jos vyras yra gydytojas, kuriuo ponia labai didžiujasi. Kalbėdama apie jį, vyrą jo niekad nevadina, bet tik *daktaru*; nė apsirikusi kitaip nepasakys. Pradžioje mums pasirodė, kad ji — gerai išmuštrinta gydytojo tarnaitė, liepiama savo poną jo titulu šaukti. Bet ilgainiui paaiškėjo, kad besanti žmona — ir dar gana išprususi, gudri bei puošni moteriškė, turinti daug reikšmingų pažinčių. Ji su svetimaisiais vis tokiu paplonintu balseliu čiulba; kiekvienam jų lipšniausiai pasilanksto. Dėl to jos įmantraus lipšnumo ir balso perdėto saldumo, mes ją juokais esame praminę Lakštingala.

Atidariusi tą jos laiškėlį, radau banko čekį; su juo galėjau gauti tris dolerius. Ir dar voke įdėtas raštelis, kuriame buvo šie žodžiai: “Brangi Gr..., prisiųsdama šiuos pinigus, aš norėčiau, kad Tu įstotum į skautus. Su meile — Mrs. Cowger”. Daugiau nieko ten nebuvo.

Iš to neturėjau jokio džiaugsmo: dovanėlė juk ne man... Raštelis nurodė, kuriam jis tikslui.

Visi trys patraukėme pečiais. O aš dar pajutau tam tikrą nerimą ir susirūpinimą. Man tas čekis pasivaideno it kilpa, metama už kaklo, kad kaimynei parankiau būtų mane prie savęs prisitempti. Neprašytai globėjai priklausyti aš visai nenorėčiau — juo labiau, kad ji apie šitą savo geidavimą nebuvo niekad nė puse burnos prasitarusi nei mano tėtei, nei močiutei. Žinodama jos įsakinėjantį būdą, sukau sau galvą, kaip čia greičiau iš tų spąstų išsinėrus. Skautybė juk laisvanoriškas dalykas. Aš jos nė kiek nepeikiu. Nes ir a.a. mano mamytė savo laiku buvo skautė, ir tėvelio brolis Čikagoje dar ir dabar vadovauja skautų vyčių būreliui. Bet ten yra susibūrę vien lietuviai. Tai jau kas kita! Gi čia, kur kaimynė norėtų mane įgrūsti, būčiau vienui viena

tarp svetimųjų. Iš mokyklinio patyrimo žinau, jog dauguma čionykščių vaikų manęs, kaip ateivės, vengia; retai su kuriuo tegaliu pabendrauti. Todėl bijau, kad ir jų skautai nepadarytų manęs savo pastumdėle.

Gražus, tiesa, skautų šūkis: *Dievui, tėvynei ir artimui!* Dėl Dievo ir artimo, gal ir viskas būtų tvarkoj. Betgi kaip su TĖVYNE padaryti?! Mano tikroji tėvynė yra ir pasiliks Lietuva. O į grynuosius amerikonių skautus įmaišytai, man nevalia būtų ją atskirai pagerbti. Dar prisieitų kada nors ir tvirtą įžadą duoti vien tik *jų* tėvynei tarnauti ir ją vieną tešlovinti.

Išėjusi iš banko pinigų, nežinojau ką su jais pradėti. Bet savybėje tą reikalą apsvaistę, nusprendėme juos sugrąžinti davėjai.

Nunešusi dolerius, dar dėl visiško tikrumo atsiklausiau, ar jie skirti išimtinai skautybės reikalams. Kaimynė įsakmiai pabrėžė: „*Taip!*“ Tada aš į ją šitaip prabilau:

— Labai atsiprašau, bet aš skaute būti niekaip negaliu. Viena, kad iš mokyklos parsinešu nemažai darbo. O antra, kad namie su močiute turiu beveik kasdienines muzikos pamokas, o su tėte — lietuvių kalbos.

Turbūt, kaip tik pastaroji žinutė tą moteriškę lyg ant žarijų užšokdino. Agniai ir labai skubiai ėmė man aiškinti, kad skautai į savo sueigas susirenką tik sykį per savaitę, užtruksdami kaskart po vieną valandą. Aš taip ūmai nebesumojau, ką į tai atsakyti. Tuomet ji, tarsi iš kulkosvaidžio šaudydama, savo mintis ryškino toliau:

— Ten tu tiek daug ko gera galėtum išmokti, ko namie įgyti negalėsi. Be to, tenai tu pamatytum, kaip reikia tapti gera amerikone. O aš *noriu*, kad iš tavęs išeitų gera amerikonė! — jau šaukte šaukė poniutė.

Po pastarųjų kaimynės žodžių man nebeliko jokios abejonės, ko ji visų labiausiai nori iš manęs... Ir, pasirodo, trokšta kaip tik to, ko itin bijojau ir bijau. Todėl buvau priversta atviriau prakalbėti.

— Bet gera amerikone aš galiu juk būti ir nenutoldama nuo lietuviybės! — pasakiau.

— O, aš visai nenoriu, kad išsižadėtum lietuviybės, — susigriebusi pasitaisė gudruolė ir pridėjo: — Daug lietuvių atvyko į didžiulius Amerikos miestus ir pasidarė labai geri amerikonai.

— Taip, bet kiek daug jų nutauto! — iš to susijaudinimo atvoriau jai, gal kiek ir perdėdama. O ji man tarė:

— Betgi ko tu į Ameriką atvykai, jei ne suamerikonėti? Ko?! Pagaliau tu juk su tėte ir močiute lietuviškai susišneki. Ar tau to neužtenka?

— Juk aš ir angliškai gerai susišneku. Tai kodėl man to neužtenka?! — atsikirtau jau įširdinta.

— Na gerai, ateisiu aš su tavo tėvu pasišnekėti! — piktu, grasi-
nančiu tonu nubaigė kaimynė. O aš atsakiau:

— Nieko nelaimėsit. Nes jeigu mano tėtė pasako NE — tai jis
savo žodžio nemainys.

Šis nemalonus pašnekesys tiek įtempė mano jėgas ir tiek sukrėtė
mane visą iš pat širdies gilumos, jog, įbrukusi pinigų poniutei į del-
ną, verkdamą išbėgau namo. Nė ten ilgai negalėjau atsipeikėti. Kai-
mynės įžūlumo išvargintai, man lyg vaikų pasakos beatrodė visos šne-
kos, jog čia esąs tikros laisvės kraštas, kur niekas į nieką varu never-
čiamas. Nes gi va: per penkerius mūsų čia išbūtus metus šitoji mote-
riškė tikruoju vardu manęs nepavadino. Kada tik su manim ar apie
mane kalba — vis pabrėžtinai sako "Grace". O juk mėgsta pasigirti,
kad kažin kuris iš jos prosenelių Amerikos nepriklausomybės kare
kovėsis su anglais ir kad todėl ji priklausanči Amerikos Revoliucijos
Dukterų organizacijai. Taip tad ji save laiko didele šio krašto mylė-
toja. Ir, matyt, jaučiasi turinti tarsi didesnių teisių už kitus gyvento-
jus. Bet jei ir kitos "revoliucijos dukterys" yra panašios į mūsiškę,
tai jau negerai. Nes mes, kankinamos Lietuvos vaikai, nenorime pasi-
duoti sumalami taip, kad iš mūsų nieko kito neliktų, kaip tik "labai
geri amerikoniai". Kaip tad sunku ir čia pilnai laisve naudotis!

Kaimynė buvo ketinusi su tėte matytis sausio 2 d., bet nebeištvė-
rusi atlėkė Naujųjų Metų išvakarėse — rytojaus dieną po mudviejų
karšto išsikalbėjimo. Turbūt, tikėjosi užklupti tėvelį dar gerai neap-
simąščiusį, ką jai atsakyti.

Atėjo vokeliu nešina. Sakė jame esant "kad ir pavėluotą kalė-
dinę dovaną" — man. Buvo su mumis visais vėl aristokratiškai man-
dagi ir saldi, tarsi tarp mudviejų nieko nebūtų įvykę.

Na ir kągi: atidariusi voką radau jame tuos pačius tris dolerius,
kuriuos be jokių išlygų buvo andai paskyrusi mano skautybės reika-
lams.

Su tėveliu ilgai ji šnekėjo. Visko čia neatpasakosiu. Gana bus
pažymėjus, jog uolioji moteriškė kas kelintas sakinytis spyrė tėtė
atsakyti — leisiąs mane skaute įrašyti, ar ne: — *yes or no; yes or no?*
Jis gi pasirodė kietas riešutas jai. Gi savo atsakymo pabaigoje paży-
mėjo:

— Kodėl kaimynai tiek daug rūpinasi mano dukrelės auklėjimu?
Ar jie netiki, kad jinai namie ir mokykloj bus pilnai paruošta gera
Amerikos piliete tapti?

Ponia ėmė teisintis, jog tokių abejonių neturinti. Ir tuojuo pridė-
jo, kad ji mano tėtė laikanti pavyzdingiausiu tėvu visame mieste!

Tėtė į tai karčiai nusišypsojęs atsakė:

— Jei kas tikrai geros apie mane nuomonės, tai tam nė į galvą neateina prižiūrėti mano šeimą. O čia dabar: su manim net visai nepasitarusi, jau įnikote viena su mano dukra labai svarbų reikalą spręsti. Buvau didžiai nustebintas, kai patyriau apie tai. Man tai tuojau priminė mūsų nelaisvės metus Europoje, kada mūsų pavergėjai, mums ant kulnų lipdami, nurodymus davinėjo, kaip turime mąstyti ir elgtis. Čia gi laisvės kraštas. Todėl, susimildami, palikite mus ramybėje ir duokite patiems apsispręsti. Mes nenorime jokio spaudimo iš šalies, nes esame išalkę ir ištroškę laisvės!

Nuo tokių tėvelio žodžių kaimynei ėmė padai degti. Regėdama nieko nebepesianti, pakilo namo eiti. Aš gi tuo tarpu atnešusi parodžiau jai Lietuvos vėliavėlę. Kaimynės drąsą ir nuotaiką šis daiktas galutinai sužlugdė, nors prisiverstinai ir pasakė, jog labai mėgstanti vėliavas.

Viešniai išėjus, visi lengviau atsidusom. Aš įnikau svarstyti, kaip dabar išeina su jos atneštaisiais pinigais. Juk vistiek ne iš gero ji juos pervedė man. Buvau jau skaičiusi apie „Eglutės“ vargus. Parašyta, kad jos skaitytojų skaičius eina mažyn. Bemąstant apie tai, manyje sušvito laiminga mintis.

— Paaukosiu tuos tris dolerius šiam puikiam ir naudingam laikraštėliui! — skriste man iš burnos išskrido žodžiai.

Močiutė su tėte džiaugsmingai pritarė mano sumanymui. O aš tuo dar nesitenkinau. Todėl tariau:

— Tokia maža sumelė dar nekas „Eglutei“. Pirma bent antratiek sutaupysiu — ir tik tuomet nusiųsiu. Tai tegu bus mano nuoširdi auka vasario 16 dienos atminimui. Užuoť tarnavę mano nutautinimui, šie pinigėliai tegu pakels mūsų visų dvasią. Nenoriu, kad laikraštėlis pragaištų ir kad lietuvybė vaikuose prigestų.

Sezamo lobių kalną vaizduojančią dėžutę beregint paverčiau kasa. Joje apgyvendinau anuos tris dolerius. Močiutė su tėte tuojau pridėjo po kelias dešimt centų. Ir taip ta suma kasdien po truputį auga.

Pagyres mano drąsą — kovoj su kaimynės užmačiomis — o mano pasiryžimo sujaudintas, tėvelis nuėjęs susirado storą ir labai puošniai atspausdintą knygą. Tai buvo mūsų tautos didžiojo mąstytojo ir rašytojo Vydūno sukurtas vaidinamas veikalas — “Amžina Ugnis”. Tenai esąs parodytas likimas mano bendravardės vaidilutės; sako, ji, nepaisydama gyvybei pavojaus, parnešusi iš sugriautos Romuvos namo senovės lietuvių šventąją ugnelę, kuri niekados neturėjo užgesti. Atskleidęs tos knygos 253 puslapį, mano paguodai ir sustiprinimui, balsu perskaitė ir paskui pirštu man parodė šiuos žodžius:

*Rankelėm savo neša Grožvyda
Šviesybę Lietuvos.*

NEŽINOMAS LAIVAS

KRISTINA STANKAITYTĖ

Vieną kartą, kai mamytė man pasakojo apie brangią ir išsiilgtą mūsų tėvynę, aš labai susimąsciau ir turėjau nesuvaldomą norą pamatyti Lietuvą. Dar aš buvau labai maža, kai ją palikome, ir nieko iš ten neatsimenu. Iš mamytės pasakojimų man atrodė, kad Lietuva yra gražiausia pasaulyje šalis. Begalvojant man apie gražiąsias Baltijos pakrantes, mano vaizduotėje iškilo didelis laivas ir begaliniai jūros tolai.

Laivas plaukė tolyn į jūrą, o žmonės laive buvo smagūs ir žavėjosi jūros tylumu bei skaidrumu. Vandens paviršius žibėjo kaip veidrodis.

Tačiau staiga jūroje pakilo baisi audra. Viskas susidrumstė ir susimaišė jūros vanduo su debesimis. Laivą bangos mėtė, kaip mažą valtelę. Žmonės išsigando. Daugumas jų susirgo jūros liga. Laivo igulos dalį nubloškė baisios bangos. Daugumą apėmė neviltis, ir jie gailėjosi palikę krantą ir išplaukę į jūrą. Tik vienas laivo kapitonas nenusiminė. Jis įsakė stipriai pritvirtinti laivo bures, ramino išsigandusius žmones ir, šaltai budėdamas didelio pavojaus metu, sakė žmonėms:

— Aš pasitikiu Dievu, pasitikėkite ir jūs Juo!

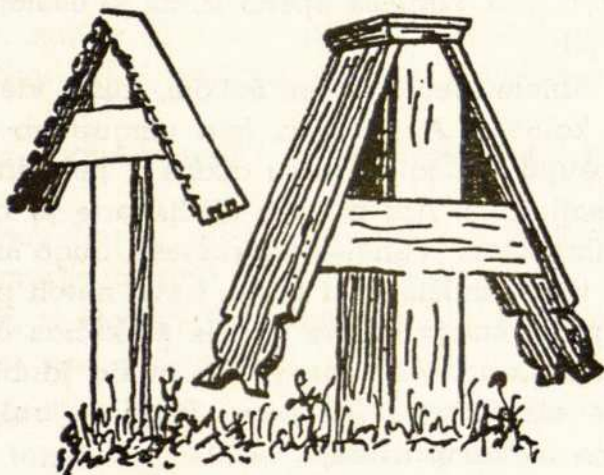
Ir nežinojo niekas, kiek dienų ir kiek naktų praėjo audros šėlimė. Niekas nematė, kur teka saulė ir kur ji leidžiasi. Vis naujų ir naujų aukų pareikalaudavo siaučiančios jūros bangos, tačiau kapitonas nenustojo vilties ir nepasitraukė nuo vairo.

Pagaliau audra pamažu pradėjo nurimti. Ir koks neapsakomas buvo žmonių džiaugsmas, kai kapitonas jiems pranešė, kad tolumoje jis mato šviečiantį uosto švyturį.

Ir man atrodo, kad mes esame lyg tas laivas, išplaukęs į svetimą ir audringą pasaulį. Ir mus sutinka audros, kurios nori iš mūsų išplėsti tėvynės meilę. Kartais mes susergame svetimybių garbinimo liga, lyg tie laivo keleiviai, ir nustoje vilties grįžti į savo tėvynę, savinamės svetimus papročius ir svetimą kraštą imam vadinti savo tėvyne. Tačiau daugumas mūsų nenustoja vilties ir budi audroje, lyg anas narsusis laivo kapitonas.

Jei visi nenustosime vilties, išlaikysime gyvą lietuviybę ir tėvynės meilę, savo pastangose pasitikėsime Dievu, tai tikrai sulauksime auštančio ryto ir pamatysime tėvynės švyturėlį, kuris kvies mus į gimtuosius namus.

Rochester, N. Y.

VACLOVAS ČIŽIŪNAS

LIETUVOS KRIKŠTAS

Tuos metus krikščioniškuose kalendoriuose žymėjo 1387-aisiais. Lietuvoje žmonės jautė kažką ypatinga artėjant. Iš Vilniaus, iš jam artimesnių pilių ir kaimų pakelėse sklido gandai į tolimus krašto užkampius, keldami žmonėse nerimą, susirūpinimą ir net baimę. Buvo kalbama, kad Lietuvos valdovas Jogaila, tapęs lenkų karaliumi, krikštysiąs savo tautą, ar ji to nori ar nenori, kad neklaužadas, nesutinkančius keisti savo tėvų tikėjimo, bausiąs net mirtimi. Ir kai tų metų vasarą Jogaila parkeliavo iš Lenkijos į Lietuvą, savo jaunutės žmonos, karalienės Jadvygos, ir didelio būrio lenkų lydimas, visi suprato, kad atėjo lemiamos visam kraštui ir jo gyventojams dienos.

* * *

Buvo gražus rugpiūčio rytmetis, kai žmonių būriai palengva rinkosi iš visų Vilniaus apylinkių į aikštę priešais žemutinę Vilniaus pilį. Keleliais ir takais lakstė raiti pasiuntiniai, ragindami atsilikusius ar vengiančius klausyti valdovo valios. Vilniaus miestiečiai, gerai apsipratę su didžiojo kunigaikščio pilies aplinka ir dvariškiais, drąsiaiėjo prie pat pilies sienų ir vartų, spiesdamiesi į kaimynų bei pažįstamų būrelius. Tolimesnių apylinkių gyventojai elgėsi atvirkščiai: jie atsargiai slinko artyn prie Vilnelės upelio ir, už jo sustoję, žiūrėjo iš tolo į aikštę priešais pilį.

Tais laikais Vilnelė tekėjo dviem šakom, kurių viena čiurleno tarp augštosios pilies kalno ir Antakalnio, kita vinguriavo į pietus nuo žemutinės pilies, apsupdama ją kartu su aikšte ir įtekėdama į Nerį kitoje vietoje negu pirmoji šaka. Abi pilys ir aikštė prie jų buvo lyg kokioje saloje. Aikštės pakraščiais, Vilnelės pakrantėse, augo šimtamečiai ąžuolai, kurių vienas, tikras milžinas jų tarpe, buvo netoli pietinės žemosios pilies sienos. Jo paunksmėje gulėjo didelis plokščias akmuo, apsuptas augštoka akmenine siena. Akmens viršus turėjo įdubimą, apdėtą aplinkui mažesniais akmenimis. Tai buvo Perkūno aukuras, kurio jau niekas nebekūreno ir nebeprižiūrėjo.

Visus aikštėje ir už jos susirinkusius stebino viena naujovė: aikštėje, ties pilies vartais, buvo pastatytas iš medinių stulpų ir lentų paaugstinimas su plačiais laiptais į jį. Ant paaugstinimo stovėjo didelės plačios kėdės, išklotos brangiais kailiais ir kilimais. Už poros tų kėdžių buvo iškelta puošni atrama su dangčiu, skirtu dengti sėdinčiuosius nuo saulės kaitros. Po tą paaugstinimą sukinėjosi būrelis tarnų, atnešančių iš pilies glėbius naujų kilimų ir dangstančių jais sėdynes valdovams ir jų kilmingiems svečiams.

Pradžioje besirenkanti minia laikėsi tyliai. Niekas, matyt, nenorėjo garsiau reikšti savo nuomonės ar jausmų. Vėliau, kai pradėjo rinktis apylinkės bajorai su savo dvariškiais ir tarnais, minia ėmė sparčiai augti. Patys žymiausieji bajorai jojo raiti tiesiai pro vartus į pilį, kiti, mažiau žymūs ir ne toki turtingi, rišo savo žirgus Vilniaus miestiečių kiemuose ir pėsti vyko pilies link. Saulei jau gerokai augštai pakilus, aikštėje ir Vilnelės pakrantėse margavo tūkstantinė žmonių minia.

Už Vilnelės, ties pat tilteliu, vedančiu į aikštę, stovėjo būrelis kaimiečių. Jų susirūpinę veidai rodė juos ne savo noru atvykus čia, į šias nepaprastas iškilmes. Tik vaikai smalsiai žiūrėjo anapus upelio, į užiančią it bičių avilys minią.

— Mama, — tampė už rankovės motiną kokių devynerių metų mergaitė, — kodėl neiname anapus upelio? Ten kaikurie mūsų šiečiai jau nuėjo.

— Tikrai, kodėl ir mums neiti tenai? — prisidėjo kiek vyresnis už ją berniukas.

— Cit, tylėkit! Be reikalo aš judu pasiėmiau su savim, — prabilo motina.

— E, vaikeliai, nenorėkit sprautis artyn. Kas žino, ką išgirsime ir pamatysime šiandien? — atsisuko į motiną su vaikais į kuprą sulinkęs žilagalvis senelis.

— Tik manau, kad nieko gero. Ehe, vaikeliai, kas žino, kas žino?

— Ak vargas man, našlei, su vaikais. Taip jau mes visi trys supratę būti kartu, kad ir šiandien atėjome čia kartu. Kad nebūtų varė prievarta, nebūčiau nei jų vedusis, nei pati čiaėjusi, — atsiduso moteriškė su vaikais.

— O ko čia bijotis ir neiti? — išsišiepė netoli stovėjęs apdriskęs pusbernis.

— Sako, savus dievus reikės keisti, kitus priimti ir pagarbinti... e-e, taigi... Na, ir pamatysim, kaip čia bus!... Sako...

— Tšš, tylėk, tu žioply! Tau, mat, parūpo, kas čia bus!

— Tu ir savo tėvo atsisakytum, ne tik dievų, begėdi tu!

Kaimiečių būrelis sužiūro į berniukštį ir pradėjo barti.

— Kieno jis toks? — paklausė senelis, dairydamasis į kitus.

— Egi degutininko Kurmio, nuo Žaliųjų ežerų. Toks jau, mat, valkata, nevykėlis. Per dienų dienas tupi su tėvu prie deguto duobių, o jau kai darbą baigia, eina pakiemiais šunis lodydamas ir žmonėms žalą pramanydamas.

Berniukas, nugirdęs tokį savo apibūdinimą, pasitraukė šalin, perėjo per tiltelį ir išimaišė į minią aikštėje.

Upelio pakraščiuėjo du kariai ir ragino žmones eiti į aikštę. Žmonės atsikalbinėjo, sakydami, ir iš čia gerai matysią ir girdesią, kas veikiama ir kalbama ant paaugstinimo.

— Ei, nelaukite, kad kas rimtais ar lazdomis jus varytų, patys eikite, — šaukė vienas tų karių.

— Valdovas, sužinojęs, kad neklausote jo įsakymų, lieps pakarti kurį jūsų, — pridūrė antras.

— Taip jau ir bus, — atsiliepė kažkas iš minios. — Tu pats pasikarsi, jei tik valdovas tau lieps.

Kai kas suprunkstė juoku, kiti pasitraukė tolyn, pečiais traukydami. Kariai perėjo tiltelį ir nuėjo pilies link.

— Tai laikų susilaukėme, — kalbėjo augštas, petingas vyras, dairdamasis minioje. — Bajorai ir artojai, vyrai moterys ir net vaikai suvaryti čia, kad visi kartu savų dievų atsisakytume, kad svetimus garbinti sutiktume! Na, na, tai susilaukėmel...

— Nedejuok taip garsiai, dar įskųs kas, kad žmones kurstai, — pusingarsiu pratarė jaunas vaikinąs greta.

Minioje daug kas, matyt, taip galvojo, kaip ir augštasis vyras. Daug veidų atsisuko į jį, pasigirdo balsai:

— Jis tiesą sakė!

— Ar valdovai gali priversti mus kitaip tikėti?

— Gali — negali, o čia suėjome daugelis, nors nežinome tikrai, ką išgirsime ar pamatysime.

— Žiūrėkite, — tęsė toliau augštas vyras: — Amžinoji ugnis jau kiek dienų kaip nebedega aukure. Krivių Krivaitis nebelaukė sugrįžtančio didžiojo kunigaikščio, pasitraukė iš Vilniaus, kitų krivių taip pat nematyti...

— Kur dingio senasis krivaitis?

— Ar matė jį kas pastaromis dienomis?

— Sako, kad jis išėjo iš Vilniaus su keliais kitais krivėmis Vilkerinės link, — atsiliepė lanku pasirėmęs senas medžiotojas. — Aš manau, jis pasitraukė kur nors į šiaurę, į didžiuosius miškus... Ten jis ramybėje baigs amžių, nematydamas Lietuvos dievų pažeminimo...

— Gal jį pats matei ir girdėjai taip kalbant?

— Mačiau — nemačiau, bet žinau, kaip kas darosi, nemenčiau už daugelį bajorų.

(Bus daugiau)

KNYGU LENTYNA

Pulgis Andriušis, **TIPELIS**, humoristinis romanas. Veiksmas vyksta Kaune Nepriklausomybės laikais. Autorius kreiva šypsena ir nuotaikingu sąmoju pažvelgia į anų laikų išvirkščiąją gyvenimo pusę. Knyga turi 240 psl. Labai gražiai išleista. Išleido "Gabija" Brooklyne 1954 metais. Kaina 3 dol.

Leonardas Žitkevičius, **DAIKTAI IR NUORŪKOS**, lyrinės ironijos. Tai poezijos knyga, kurioje trykšta juokas pro nuoširdžias ašaras, žvelgiant giliau į dabarties įvykius ir žmones. Išleido "Gabija" 1954 metais. Knyga turi 48 psl.

Nelė Mazalaitė, **SAULĖS TAKAS**, romanas, kuris nukelia mus į Nepriklausomos Lietuvos laikus, paskui veda per žiaurias okupacijas į tremties dienas Vokietijoje. Veikalas parašytas puikiu stiliumi, su giliu įsijautimu į vaizduojamus žmones. Šis naujasis N. Mazalaitės veikalas bus mielai skaitomas mūsų jaunimo. Išleido Liet. Knygos Klubas Čikagoje, 1954 m., 420 psl., kaina \$3.50.

LIETUVIŲ DIENOS, gausiai iliustruotas lietuviško gyvenimo vaizdais žurnalas, 1955 m. sausio mėn. numeris. Tai ne tik malonu pasiskaityti, pasižiūrėti, bet ir puošia lietuviškus namus, yra ką ir kita-
taučiams parodyti.

ATEITIS, katalikiško jaunimo žurnalas, 1955 m., sausio mėn. numeris, kaip ir visada, gražiai iliustruotas ir patrauklus savo turiniu bei gražia išvaizda.

MŪSŲ VYTIS, skautų vadovų ir akademikų skautų laikraštis, sau-

sio - vasario mėn. numeris, gražiai iliustruotas. Be skautiškų klausimų, žinių ir straipsnių čia rasime labai įdomų prof. St. Kolupailos straipsnį apie Lietuvos ežerų vardus.

VYTIS, Lietuvos vyčių žurnalas, 1955 m. sausio mėn. nr. Pusė jo lietuviška, kita pusė angliška. Be kitų dalykų čia rasime ir Lietuvos Vyčių istorijos tęsinį.

MARGUTIS, sausio mėn. numeris — to margo ir įdomaus iliustruoto lietuviško žurnalo, kuris iš-eina Čikagoje kas mėnesį nuo 1928 metų.

LAIŠKAI LIETUVIAMS, Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas, skirtas įvairioms religinio ir auklėjimo problemoms nagrinėti, 1955 m. sausio mėn. nr.

PAPIGINTA "EGLUTĖ"

Nuo kovo 15 dienos iki balandžio 15 dienos **NAUJAI UŽSISAKANTIEMS** "Eglutės" metinė prenumerata atpiginama vienu doleriu (galima siųsti \$2.00). Trūkstantį dolerį sumokės nuolatinis "Eglutės" rėmėjas Kun. Dr. J. Prunkis — "Draugo" redaktorius. Kas dėl kurių nors priežasčių dar iki šiol nespėjo "Eglutės" užsiprenumeruoti, prašomi šiuo papigintu mėnesiu pasinaudoti. Tačiau ta nuolaida taikoma tik visai naujiems prenumeratoriams.

Taip pat tie asmenys, kurie suras bent penkis naujus prenumeratorius, "Eglutę" (šeštą prenumeratą) šiuos metus galės gauti nemokamai.

TRUPUTĮ PAGALVOK

NR. 2 UŽDAVINIŲ ATSAKYMAI

I. 1 Imbrado, 2 Nagevičius, 3 Daukantas, 4 Ožkabaliai, 5 Eneida, 6 Užpaliai, 7 Radviliškis, 8 Obeliai, 9 Puntukas, 10 Impiltis, 11 Eketė, 12 Čiupiškio, 13 Ignalina, 14 Algirdas, 15 Išnaras. Statmenai: Indoeuropiečiai.

II. 1 New Yorkas, 2 Agurkas, 3 Užušilės, 4 Jovaras, 5 Orleanas, 6 Kudirka, 7 Aliaska, 8 Isaras, 9 Tilžė, 10 Islandija, 11 Sardinija. Statmenai: Naujokaitis.

MISLIŲ ATSAKYMAI

1 Rūta, 2 Mintuvai linus minant, 3 Žirnis, 4 Mėnulis, 5 Žvaigždėta naktis ir mėnulis, 6 Kunigas prie altoriaus ir žmonės bažnyčioje, 7 Kalnų upelio pasikalbėjimas su kalnais, 8 Spyna.

UŽDAVINIAI

I. Brūkšnelių vietoje įrašykite raides. Statmenai pirmoje eilutėje turime gauti Lietuvos kunigaikščio vardą. Gulsčiai:

1. ----- (Ilgiausia Žemaitijos upė),
2. YLA (Lietuviškų maldaknygių jauniui autorius),
3. ----- (Giliausias Lietuvos ežeras),
4. ----- (Dūkijos sostinė),
5. ----- (Lietuvos apskrities miestas),
6. ----- (Žymi Lietuvos istorinė vieta),
7. ----- (Rytų Aukštaitijos ežeras),
8. SRUOGA ("Milžino paunksmės" autorius).

Vertinamas 9 taškais. Jį sudarė Ramūnas Girnius, Boston, Mass.

II. Brūkšnelių vietoje įrašę raides, statmenai pirmoje eilutėje turime gauti Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo datą; gulsčiai:

1. VILNUS (Vieta, kur buvo pasirašytas Lietuvos Nepriklausomybės aktas),
2. ----- (Miestelis Suvalkijoje prie ežero, netoli Vokietijos sienos),
3. SMILGAI (Buvęs Lietuvos prezidentas),
4. ----- (Lietuvos kunigaikštis),
5. ----- (Vieta prie Nemuno, kur ir dabar dar tebestovi senovės pilis),
6. ----- (Senovės lietuvių ginklas),
7. ----- (Ežeras Pietų Lietuvoje),
8. SELVIA (Vieta Lietuvoje, kur yra stebuklinga Marijos šventovė),
9. ----- (Gražus gyvulys, gyvenęs šaltuose kraštuose),
10. ----- (Didžiausia Suvalkijos upė),
11. ----- (Ką geras berniukas pavasarį padaro paukšteliams),
12. ----- (Miestelis Rokiškio apskrityje),
13. ----- (Aukščiausias Lietuvoje tiltas),
14. ----- (Miestelis Molėtų ežeryne),
15. KLAIPEDA (Lietuvos uostas),
16. ----- (Žemaitijos sostinė),
17. ----- (Nevežio intakas prie Kėdainių),
18. ----- (Nedidelė, bet labai graži upė, įtekanti ties Kaunu į Nemuną),
19. LIETUVA (Pietų Europos valstybė).

Uždavinys vertinamas 20 taškų. Jį sudarė Kaziukas Jankauskas, Detroit, Mich.

MISLĖS

1. Kokios avys daugiau suėda žolės: baltos ar juodos?
2. Kas yra tavo, bet kitų daug daugiau vartojamas, negu tavo paties.
3. Kas niekada nemažėja, o visada didėja?
4. Kas kelis kartus per dieną skuta barzdą?

Vertinamos po 2 taškus. Atsiuntė Alvydas Bičiūnas, Chicago, Ill.

LAIŠKAI Redaktorium

Mielas Taškų Dėde,

Siunčiu uždavinių atsakymus. Tai yra mano pirmas bandymas dalyvauti "Eglutės" uždavinių sprendime. Man patinka spręsti uždavinius ir pasižadu uoliai dalyvauti. Bandysiu ir pats naujų uždavinių sudaryti.

Ramūnas Girnius, Boston, Mass.

Gerb. P. Redaktorium,

Siunčiu anekdotą, kuris man labai patiko. Už tai aš jį išverčiau iš anglų kalbos. Jei Jums jis patiks, prašau jį įdėti į "Eglutę".

"Eglutė" man labai patinka. Aš vos sulaukiau pirmo numerio šiais metais. Skaitau jau keturis metus. Aš visus numerius renku. Turiu surinkus jau gerą krūvutę.

Dažnai mes su broliuku jas peržiūrime ir perskaitome pasakas ir eilėraštkus.

Su pagarba

*Jūratė Bigelytė, 9 metų, 4 sk. mok.
Cicero, Ill.*

Miela Eglute,

Gavusi sausio mėnesio "Eglutę", labai nudžiugau, pamačiusi save laimėtojų tarp. Ačiū Taškų Dėdei už taškų skaičiavimą. Be to norėčiau pasigirti, kad tos "Eglutės" viršelyje ir viduje tilpusios žiemos nuotraukos yra darytos mano tėvelio.

Iš paskutinių metų pasakų rinkinio man labiausiai patiko Jonuko ir Katrytės nuotyčiai ir pasakos: Kristelė, Stebuklingasis Kirvis. Labai gaila, kad "Eglutė" mane tik kartą į mėnesį aplanko, bet aš jos visados laukiu.

Jūsų

Rūta Daugėlaitė, Bedford, N. H.

Didžiai Gerbiamas Pone!

....Noriu padėkoti Jums už pasišventimą "Eglutės" redagavimui! Mano vaikai — mergytė 6 m. ir vyresnis sūnus 4 m. (jau — visados nekantriai laukia "Eglutės" ir tuoj bėga, ją gavę, pas namiškus, kad iš eilės pasakas ir kitus rašinėlius jiems skaitytų. O kiek sykių ir senes-

ni numeriai vartomi ir tenka iš jų skaityti! Dėkoju Jums ir per Jus "Eglutėje" rašantiems!

Su pagarba

G. Karsokienė, Reading, Pa.

Hastings, Nebr., 1955 m. sausio 17 d.

Mielas Pone Redaktorium!

Prašau "Eglutėje" atspausdinti mano straipsnelį "Trijų dolerių likimas". Ne kočia rūdijančia plunksna, bet pačia širdimi jį rašiau...

Gaila man šio laikraščelio, jei dėl pačių lietuvių tautinio apmirimo jis turėtų sustoti ejęs...

Iš savo pusės pasižadu jį visada prenumeruoti. Net ir užaugusi būdama — jei tik jis gyvuos. Man nebus drovu šalia rimtų mokslinių knygų ir jį paimti į rankas. Jaučiu, jog "Eglutė" nė vėliau man neatrodys "skysta", kaip kažkuris "tiršto proto" paauglis berniokas yra ją pavadinęs. Kai aš dabar kiekvieną jos numerį balsu perskaitau — mano močiutė ir tėtė atsidėję klausosi. Jau vien atsimindama vaikystę, turėsiu ir vėlesniame amžiuje ją pasiskaityti. Juk jos puslapiuose visada gyvens mano ankstyvųjų vargų ir džiaugsmų atminimai...

Šiam laikraščeliui numatytąją dovaną pasižadu prisiųsti dar prieš vasario šešioliktą dieną. Ją galėsite kaip tinkami suvartoti: nerangiųjų skolos daliai padengti — ar Vokietijos vargo mokyklose skurstantiems "Eglutei" užprenumeruoti. Patys geriau išmanysite.

Priimkite širdingiausius mano sveikinius!

Jūsų Grožvyda Serapinaite

ANTRAS GROŽVYDOS LAIŠKAS

Mielos Sesele,

Prisiunčiu devynis dolerius. Tai mano dovana "Eglutei" Vasario Šešioliktos dienos atminimui. Kaip Jums atrodys esą patogiau, taip šiuos pinigus sunaudosite laikraščelio reikalams. Iš mano pusės tai galvočiau: ar nebūtų galima pradėti siuntinėti "Eglutę" trejetui vargstančių šeimų Vokietijoje ar kur nors kitur pasaulyje, kur patys negali užsimokėti.

Jūs didžiai gerbianti —

Grožvyda Serapinaite

ALP 1785
Larch.

91. 189,381